

Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta laeiksi eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien muuttamisesta.

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 26 päivänä syyskuuta 1980 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 86 laeiksi eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Markus Onnela ja lainsäädäntöneuvos Pekka Ojala sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitussihteeri Aulikki Mentula sisäasiainministeriöstä, ylijohtaja Sakari Kallio sosiaalihuolluksesta, ylijohtaja Timo Lehtinen, ylilääkäri Olli Simonen ja apulaisosastopäällikkö Arto Niemi lääkintöhallituksesta, osastopäällikkö Juhani Rinne Uudenmaan lääninhallituksesta, osastopäällikkö Esa Ellala Hämeen lääninhallituksesta, apulaisosastopäällikkö Torsten Widén Suomen Kaupunkiliitosta, toimistopäällikkö Aulis Vintturi Suomen Kunnallisliitosta, varatuomari Erik Nylund Finlands svenska kommunförbundista, johtaja Heikki Simola Sairaaliitosta, hallintoylilääkäri Heimo Hakula ja sosiaalijohtaja Pekka Forsell Turun kaupungista, sosiaali- ja terveysjohtaja Jaakko Tuomi Lappeenrannan kaupungista, varatuomari Arno Schrey Suomen Lääkäriliitosta, varapuheenjohtaja Martti Toukoaho Sosiaalitoimikijäin Liitosta, osastopäällikkö Maija Anttila Suomen Sairaanhoidtajaliitosta, järjestösihteeri Sirkka-Liisa Allén ja Markku Silvennoinen Suomen Apuhoidtajaliitosta, toiminnanjohtaja Terttu Akselin ja varapuheenjohtaja Marja Laosmaa Lastentarhanopettajaliitosta, asiantuntijalääkäri Hannu Suutarinen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, asiamies Pentti Alhola Lääkärikeskusten Yhdistyksestä, osastopäällikkö Ilkka Kaski Oy Alko Ab:stä ja järjestösihteeri Sylvi Aapasuo Suomen Raittiusjärjestöjen Liitosta. Asian johdosta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyydetty sosiaalivaliokunnan lausunto (n:o 4/1980 vp.), joka on tämän mietinnön liitteenä. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa ehdotetaan jatkettavaksi sosiaali- ja terveyshallinnossa toteutettuja tehtävien uudelleenjärjestelyjä. Keskushallinnolta ehdotetaan edelleen siirrettäväksi tehtäviä lääninhallituksille. Valtionhallinnon kunnallishallintoon kohdistamaa valvontaa ehdotetaan kevennettäväksi muun muassa poistamalla kunnalliset ohjesäännöt sosiaali- ja terveydenhuollosta. Kunnallishallinnossa ehdotetaan mahdollisuutta siirtää päätösvaltaa lautakunnilta niiden alaisille viranhaltijoille. Samalla ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön sisältyviä eräitä vanhentuneita menettelytapoja uudistettaviksi ja yhdenmukaistettaviksi. Ehdotetut lainmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1981 alusta lukien.

Saadun selvityksen perusteella ja hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja pääosin tarkoituksenmukaisina, minkä vuoksi valiokunta on asettunut lakiehdotusten hyväksymisen kannalle lukuunottamatta eräitä pienheikköjä muutoksia, jotka valiokunnan käsityksen mukaan olisi tehtävä kansanterveyslain, mielisairaslain, yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain, sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain, kasvatusneuvolalain, äitiysavustuslain, asuimistukilain ja alkoholilain muuttamista koskeviin lakiehdotuksiin.

Valiokunta ehdottaa kansanterveyslain muuttamista tarkoittavan lakiehdotuksen 6 §:ää ja sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamista tarkoittavan lakiehdotuksen 4 §:ää sekä molempien lakiehdotusten voimaantulosäännöksiä täydennettäväksi sosiaalivaliokunnan lausunnossaan ehdottamalla tavalla ja siinä mainituin perustein. Lisäksi voimaantulosäännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että laissa tarkoitettuihin johtosäännöksiin olisi kuitenkin hyväksyttävä voimaantuleviksi viimeistään vuoden 1985 alusta lukien. Tällöin voidaan varmistua siitä, että

eräillä suurilla kaupungeilla, joille ehdotettujen lainmuutosten toteuttaminen merkitsee suu-
rehkoja muutoksia erityisesti sosiaalitoimessa,
on riittävästi aikaa hallintonsa järjestämiseen
laissa säädettyllä tavalla. Vaikka valiokunta pi-
tää tarkoituksenmukaisena kuntien sosiaalitoi-
men hallinnon yhtenäistämistä ehdotetulla ta-
valla, on uudistuksen vaikutuksia tarkoin seu-
rattava erityisesti niiden kaupunkien osalta,
joiden kohdalla muutokset ovat merkittävim-
mät, ja ryhdyttävä tarpeen mukaan toimenpi-
teisiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi.

Kansanterveyslain muuttamista tarkoittavan
lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentissa oleva
sana "poliisiviranomaiselle" ehdotetaan korjat-
tavaksi sanaksi "poliisille" yhdenmukaisesti
mielisairaslain muuttamista tarkoittavan laki-
ehdotuksen 56 §:n sanonnan kanssa.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että
sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan pää-
tösvaltaa voidaan siirtää lautakunnan alaisille
viranhaltijoille ehdotetulla tavalla. Kun päätös-
vallan siirtäminen kunnissa jää vapaaehtoisuu-
den varaan, saattaa tehtävien siirron laajuus
käytännössä suuresti poiketa samanlaatuistenkin
kuntien kesken. Tämän vuoksi valiokunta pi-
tää tärkeänä, että tehtävien siirron kehittymistä
ja laajuutta seurataan ja pyritään kannustamaan
kuntia siihen, että toiminta saatettaisiin kun-
tien erityispiirteet huomioon ottaen mahdolli-
simman yhdenmukaiseksi maan eri osissa. Va-
liokunta kiinnittää huomiota siihen, että viran-
haltijalle johtosäännöllä siirretty päätösvalta voi-
daan johtosääntöä muuttamalla myös palauttaa
lautakunnalle, jos päätösvallan siirto syystä tai
toisesta ei onnistu tarkoitetulla tavalla. Valio-
kunta pitää tärkeänä, että johtosääntöjä hyväk-
syttäessä pyritään siihen, että asian esittelijänä
lautakunnassa toimisi se virkamies, joka asian
todellisuudessa on valmistellut ja että hoito-
henkilökunnan asemaa muutoinkin vahvistetta-
isiin sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon
hallinnossa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että käyttäessään
heille siirrettyä päätösvaltaa viranhaltijat teke-
vät asiakkaalle riittävän selväksi sen, että vir-
kamiehen päätökseen tyytymätön saa niin halu-
tessaan asiansa lautakunnan ratkaistavaksi. Täs-
sä yhteydessä valiokunta haluaa korostaa sitä,
että lasta koskevassa päätöksenteossa lapsen
todelliselle tahdolle tulisi panna painoa silloin
kun lapsi ikänsä puolesta tai muutoin on tar-
peeksi kehittynyt ilmaisemaan kantansa.

Valiokunta yhtyy sosiaalivaliokunnan lausun-
nossaan esittämään kantaan, jonka mukaan kun-
nan sosiaalityöntekijän viran kelpoisuusehdoista
säädetäisiin asetuksella. Säännöksellä toteute-
taan sosiaalialan ammattihenkilöstön pitkään
odottama uudistus ja samalla yhtenäistetään
nykyistä kirjavaa käytäntöä. Valiokunta pitää
myös tärkeänä, että sosiaalityöntekijöiden ny-
kyistä epäyhtenäistä koulutus pohjaa voitaisiin
yhtenäistää lisäkoulutuksen avulla, mikä osal-
taan edistäisi sosiaali- ja terveysalan työteki-
jöiden välistä yhteistyötä. Sosiaalihuollon hal-
lintolain 15 §:n nojalla annettavaa asetusta
laadittaessa olisi asetukseen sisällytettävä riit-
tävän laajasti nykyisinkin sosiaalityöntekijän
pätevyyden antavat oppilaitokset.

Mielisairaslain muuttamista tarkoittavan la-
kiehdotuksen hyväksymisen yhteydessä valio-
kunta ehdottaa muutettavaksi voimassa olevan
lain 16 §:n 4 momentin sanamuotoa siten, että
säännöksestä yhdenmukaisesti nyt käsiteltävinä
olevien lainmuutosehdotusten tavoin poistetta-
isiin maininta ohjesäännöstä.

Yliopistollisista keskussairaaloista annetun
lain muuttamista tarkoittavan lakiehdotuksen
nimike ehdotetaan korjattavaksi.

Kasvatusneuvolain muuttamista tarkoitta-
van lakiehdotuksen 5 § ehdotetaan muutetta-
vaksi siten, että siinä säädettäisiin ainoastaan
kunnallisen kasvatusneuvolan palvelujen mak-
suttomuudesta. Muutoksella ei olisi vaikutuksia
varsinaisiin asiakasmaksuihin — kasvatusneu-
volapalvelut ovat nykyisinkin maksuttomia —
mutta sillä helpotettaisiin kuntien välisiä mak-
sujärjestelyjä eräissä tapauksissa.

Äitiysavustuslain muuttamista tarkoittavan
lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentti ehdotetaan
tässä yhteydessä jätettäväksi muuttamatta so-
siaalivaliokunnan lausunnossa esitetyn perus-
tein. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että
hallitus valmistelee tarvittavan lainmuutoseh-
dotuksen, jolla äitiysavustusten korvausmenet-
tely saadaan nykyistä tarkoituksenmukaisem-
maksi.

Asumistukilain muuttamista tarkoittavan la-
kiehdotuksen 14 §:n 2 momentin sanamuotoa
ehdotetaan tarkistettavaksi sosiaalivaliokunnan
lausunnossaan esittämällä tavalla ja siinä maini-
tuin perustein.

Alkoholilain 75 §:n muuttamista tarkoitta-
van lakiehdotuksen 2 momentissa oleva kieli-
virhe ehdotetaan korjattavaksi.

Valiokunta toteaa, että käsillä olevien lain-
muutosehdotusten toteuttaminen vähentää osal-

taan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön epäyhtenäisyyttä ja hallinnon byrokraattisuutta. Kunnallisen itsehallinnon lisääntyessä paranevat myös mahdollisuudet kehittää sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyötä kunnissa. Keskeisin keino näiden ongelmien poistamiseksi, toiminnan järjeistämiseksi ja palvelujen tasapainoiseksi kehittämiseksi olisi kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuuslainsäädännön uudistaminen kokonaisuudessaan sekä kunnallisen sosiaalihuollon hallinnon kokonaisuudistus. Tämän vuoksi valiokunta kiirehtii ns. Valtava-projektin toteuttamista suunnitellulla tavalla mahdollisimman pian. Tässä yhteydessä valiokunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kunnissa sosiaali-toimen alainen sairaanhoito tulisi voida siirtää terveyskeskusten vastuulle nykyistä siirtovauhtia nopeammin. Sosiaalihuollon hallintoa uudistettaessa puolestaan olisi huolehdittava siitä, että kunnille jäisi edelleen mahdollisuus säilyttää oma kuntakohtainen sosiaalilautakuntansa.

Valiokunta yhtyy siihen, mitä sosiaalivaliokunta lausunnossaan on esittänyt lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen matkamäärärahojen riittämättömyydestä ja toimistohen-

kilökunnan rakenteellisen ja määrällisen kehityksen jälkeensä jääneisyydestä. Valiokunta pitää tärkeänä, että osastojen toimintaedellytykset turvataan sosiaalivaliokunnan lausunnossaan ehdottamalla tavalla. Tällöin olisi kiinnitettävä huomiota myös siihen, miten eri läänien väestömäärät, maantieteelliset olosuhteet sekä läänien kuntien lukumäärät voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla ottaa huomioon sosiaali- ja terveysosastojen henkilöstörakenteessa.

Lopuksi valiokunta huomauttaa, että lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille eläinlääkintähuoltoon ja elintarvikevalvontaan kuuluvien tehtävien osalta olisi toteutettava nyt toimeenpantaviksi ehdotettuja toimivallan jakoa ja tehtävien uudelleenjärjestelyjä vastaavat uudistukset.

Edellä olevan perusteella talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 2, 3, 5, 7, 9—13, 15—17 ja 19 hyväksyttäisiin muuttamattomina, ja

että lakiehdotukset 1, 4, 6, 8, 14, 18, 20 ja 21 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansanterveyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 7 ja 8 § sekä 47 §:n 4 momentti, näistä 47 §:n 4 momentti sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (737/76),

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 3 ja 4 momentti sekä 20 ja 24 §, sellaisena kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti mainitussa 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa ja 20 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään 6 §:ään uusi 5 momentti ja 14 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 2 päivänä syyskuuta 1976 ja 29 päivänä syyskuuta 1978 annetuilla laeilla (788/76 ja 744/78), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

5 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

6 §.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Milloin terveyslautakunnassa on viisi tai useampia jaostoja, voidaan johtosäännössä määrätä, että jaoston jäsenenä ja varajäsenenä on valtuuston erikseen tehtävää varten valitsema lautakunnan lisäjäsen ja tämän varajäsen, jotka

eivät kuitenkaan saa olla enemmistönä jaostossa.

14 §.

Kunta on velvollinen määräämään terveyskeskuksen lääkärin antamaan poliisille virkapuuta oikeuslääkeopillisen tutkimuksen suorittamiseksi elävän henkilön kliinisen tutkimuksen ja vainajan ulkonaisen ruumiintarkastuksen

osalta. Samoin kunta on velvollinen määräämään terveyskeskuksen lääkärin toimimaan lääkärinä asevelvollisten tarkastuksissa kutsuntaviranomaisten pyydettyä sitä terveyslautakunnalta.

20 ja 24 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)
Kansanterveyslain nojalla vahvistettuja ohje-

sääntöjä noudatetaan, kunnes säädetyssä järjestyksessä on hyväksytty tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt. Kunnanvaltuusto voi kuitenkin ennen johtosäännön vahvistamista päättää ohjesäännön määräyksestä poikettavaksi antamalla uuden määräyksen. Tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt on kuitenkin hyväksyttävä voimaantuleviksi viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1985.

Mitä muualla laissa säädetään terveyslautakunnan osastosta, sovelletaan tämän lain voimaantultua vastaavasti terveyslautakunnan jaostoon.

4.

Laki

mielisairaslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä toukokuuta 1952 annetun melisai-raslain (poist.) 16 §:n 4 momentti, 17 a §:n 1 momentti sekä 49 ja 56 §,

sellaisena kuin ne ovat 16 §:n 4 momentti, 17 a §:n 1 momentti ja 56 § 23 päivänä ke-säkuuta 1977 annetussa laissa (521/77) sekä 49 § 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (601/75), näin kuuluviksi:

16 §.

Henkilön ottamisesta sairaalaan ja hänen poistamisestaan sieltä päättää melisairaalan vastuunalainen lääkäri tai tehtävään määrätty sa-raalan muu lääkäri, johon tällöin on sovelletta-va, mitä vastuunalaisesta lääkäristä jäljempänä säädetään.

17 a, 49 ja 56 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

6.

Laki

yliopistollisista keskussairaaloista annetun (poist.) lain 5 ja 11 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yliopistollisista keskussairaaloista 15 päivänä kesäkuuta 1956 annetun lain (392/56) 5 §:n 2 momentti ja 11 §:n 2 momentti näin kuulu-viksi:

5 ja 11 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

8.

Laki

sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaalihuollon hallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1950 annetun lain (34/50) 5, 6, 8, 10 ja 12 §, 13 §:n 3 momentti ja 18 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 18 § osittain muutettuina 9 päivänä joulukuuta 1960 annetulla lailla (460/60),

muutetaan 4, 7 ja 9 §, 13 §:n 2 momentti, 14, 15 ja 16 § sekä 22 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 ja 9 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla (712/75), 7 § 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1034/74), 13 §:n 2 momentti 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (26/71), 15 § osittain muutettuna *mainitulla* 5 päivänä syyskuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (712/75 ja 718/76), 16 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 22 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin siitä *mainitulla* 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § seuraavasti:

4 §.

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Milloin sosiaalilautakunnassa on viisi tai useampia jaostoja, voidaan johtosäännöllä määrätä, että jaoston jäsenenä ja varajäsenenä on myös valtuuston erikseen tehtävää varten valitsema lautakunnan lisäjäsen ja tämän varajäsen, jotka eivät kuitenkaan saa olla enemmistönä jaostossa.

7, 9, 13—16, 22 ja 23 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain nojalla vahvistettuja ohjesääntöjä noudatetaan, kunnes säädetyssä järjestyksessä on hyväksytty tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt. Kunnanvaltuusto tai kuntainliiton liittovaltuusto voi kuitenkin ennen johtosäännön vahvistamista päättää ohjesäännön määräyksestä poikettavaksi antamalla uuden määräyksen. Tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt on kuitenkin hyväksyttävä voimaantuleviksi viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1985.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

14.

Laki

kasvatusneuvolalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 2 päivänä heinäkuuta 1971 annetun kasvatusneuvolalain (568/71) 4 (poist.) ja 10 § sekä

muutetaan 2, 5 ja 9 §,

• sellaisina kuin niistä ovat 2 § 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (728/76) ja 9 § 30 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (391/79), näin kuuluviksi:

2 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

9 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

5 §.

Kunnallisen kasvatusneuvolan palvelut ovat maksuttomia.

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

18.

Laki**äitiysavustuslain muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1941 annetun äitiysavustuslain (424/41) 6 § (*poist.*)
 sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1949 annetussa laissa (347/49), uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

13 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

10 §.

(*Poist.*)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

20.

Laki**asumistukilain 14 ja 21 §:n muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 14 §:n 2 momentti ja 21 § näin kuuluviksi:

14 §.

voimassa, mitä sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain 14 §:ssä on säädetty.

Sosiaalilautakunnan alaisen viranhaltijan oikeudesta päättää asumistuen myöntämisestä ja lakkauttamisesta sekä käsitellä ja ratkaista 15 §:n 1 momentissa tarkoitettut asumistuen edellytysten vuosittaiseen tarkistamiseen ja uudelleen vahvistamiseen sekä 19 §:ssä tarkoitettuun oikausmenettelyyn liittyvät asiat on

21 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

21.

Laki**alkoholilain 75 §:n muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1968 annetun alkoholilain (459/68) 75 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (714/76), sekä
lisätään 75 §:ään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

75 §.

Kunnallisen alkoholitarkastajan tai hänen

apulaisensa virkaan valittavalla tulee olla sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hyväksymä koulutus.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.
(Kuten hallituksen esityksessä.)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1980.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Helminen, varapuheenjohtaja Mattila, jäsenet Ihamäki, Aila Jokinen, P. Jokinen, Juvela, Järvileh-

to, Laurila, Rajantie, Raudasoja (osittain), Renlund, Savola, Säilynoja, Tennilä ja Valtonen.

Vastalauseita.

I

Hallituksen esitykseen laiksi yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista annetun lain muuttamisesta sisältyvä ehdotus lisäyksenä 2 §:ään siitä, että lupaan voidaan liittää tarpeelliseksi katsottavia ehtoja, on sisällöltään sellainen, että se käytännössä merkitsee luvan myöntämismenettelyn muuttumista oikeusharkinnanvaraisesta menettelystä tarkoituksenmukaisuusharkinnanvaraiseksi. Eduskunta viimeksi v. 1976 samaa asiaa käsitellessään säati samaisen 2 §:n sisällön sellaiseksi, että luvan myöntämismenettely määrättiin oikeusharkinnanvaraiseksi. Nyt tehty ehdotus 2 momentin lisäämiseksi saattaisi johtaa käytännössä edellä mainitun periaatteen vesittymiseen ja lupien myöntömenettelyn ehtoja asettamalla muovautumiseen täysin lääninhallituksen harkinnanvaraiseksi kysymykseksi. Tätä ei voitane maassamme hyväksyä.

Ehdotuksen 8 §:ään sisältyvä edellytys, että omistussuhteissa tapahtuvista muutoksista johdettua tulisi lupa hakea toiminnalle uudestaan, ei perustu käytännön elämässä todettuihin tarpeisiin varsinkaan, kun yksityisen tutkimus- ja hoitolaitoksen omistajalta ei laissa vaadita mitään erityisiä edellytyksiä. Tämän johdosta ei ole tarpeen lain 8 §:ssä säilyttää kolmatta ja neljättä sanaa "omistussuhteissa tai", vaikka käytännössä ei sanottujen sanojen olemassaolosta laissa ole toistaiseksi tosiasiaa aiheutunut tiedossa olevaa haittaa.

Edellä esittämämme perusteella ehdotamme,

*että lakiehdotus 7 hyväksyttäisiin
näin kuuluvana:*

7.

Laki**yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista annetun lain muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yksityisistä sairaanhoito- ja tutkimuslaitoksista 24 päivänä heinäkuuta 1964 annetun lain (426/64) 5 § sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (753/76), *sekä*

muutetaan 8 ja 9 §, (*poist.*), seuraavasti:

2 §.

(2 mom. *poist.*)

8 §.

Milloin laitoksen (*poist.*) toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia, toiminnan jatkamiseen on hankittava lääninhallituksen lupa.

9 §.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1980.

Pekka Jokinen
Aila Jokinen

Ulla Järvillehto

Ritva Laurila
Timo Ihamäki

II

Hallituksen esitys eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien muuttamisesta merkitsee sitä, että eräissä suurissa kaupungeissa nyt toiminnassa olevien lastensuojelulautakuntien toiminta joudutaan lopettamaan. Tätä on pidettävä vahinkona ja siksi esitänkin lakiehdotuksen n:o 8 4 §:ää siten muutettavaksi, että kunnassa voi edelleenkin olla useampiakin sosiaalihuollon lautakuntia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 1—7 ja 9—21 hyväksyttäisiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisina, ja

että lakiehdotus 8 hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

8.

Laki

sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaalihuollon hallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1950 annetun lain (34/50) 5, 6, 8, 10, 12 §, 13 §:n 3 momentti ja 18 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 18 § osittain muutettuina 9 päivänä joulukuuta annetulla lailla (460/60),

muutetaan 4, 7, 9 §, 13 §:n 2 momentti, 14, 15 ja 16 § sekä 22 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 ja 9 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla (712/75), 7 § 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1034/74), 13 §:n 2 momentti 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (26/71, 15 § osittain muutettuna mainitulla 5 päivänä syyskuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (712/75) ja 718/76), 16 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 22 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § seuraavasti:

4 §.

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Kunnassa voi sosiaalilautakunnan sijasta olla useampiakin sosiaalihuollon lautakuntia tai yhdistetty sosiaali- ja terveyslautakunta. Tällöin näistä lautakunnista sekä sosiaali- ja terveyslautakunnasta sosiaalihuollon osalta, sovelletaan, mitä sosiaalilautakunnasta on säädetty.

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

7, 9, 13—16, 22 ja 23 §.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1980.

Esko-Juhani Tennilä

III

Hallituksen esityksen n:o 86/1980 vp. mukaan kunnassa saa olla vain yksi sosiaalihuollon lautakunta, joko sosiaalilautakunta tai yhdistetty sosiaali- ja terveyslautakunta. Mainittu hallintoratkaisu poikkeaa nykyisin voimassa olevasta.

Mainittu kaikki kunnat samaan muottiin sitova sosiaalihuollon hallintomalliesitys suosii byrokratiaa ja dynaamisia kehitysedellytyksiä. Mielestäni nykyisin voimassa oleva sosiaalihuollon hallintolaki antaa mahdollisuuden kunta-kohtaisiin hallintoratkaisuihin ja on siten tältä osin kunnallisen itsehallinnon ja demokratian periaatteita kunnioittavampi kuin hallituksen esitys.

Hoidettaessa ylisuurta ja monitahoista sekä

moniin lakeihin perustuvaa sosiaalihuollon tehtäväkenttää pelkästään yhden lautakunnan voimin toiminta saattaisi helposti suuntautua yksipuolisesti vain joidenkin alojen kehittämiseen. Esimerkiksi, jos lastensuojelulautakunta yhdistettäisiin sosiaalilautakuntaan, jäisivät päivähoidon erityisongelmat monien aikuishuollon ja muiden kunnallispoliittisten tarpeiden jalkoihin.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 1—7 ja 9—21 hyväksyttäisiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisina sekä lakiehdotus 8 näin kuuluvana:

8.

Laki

sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaalihuollon hallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1950 annetun lain (34/50) 5, 6, 8, 10, 12 §, 13 §:n 3 momentti ja 18 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 18 § osittain muutettuina 9 päivänä joulukuuta annetulla lailla (460/60),

muutetaan 4, 7, 9 §, 13 §:n 2 momentti, 14, 15, 16 § ja 22 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 ja 9 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla (712/75), 7 § 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1034/74), 13 §:n 2 momentti 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (26/71, 15 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (712/75 ja 178/76), 16 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 22 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § seuraavasti:

4 §.

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Kunnassa voi sosiaalilautakunnan sijasta olla yhdistetty sosiaali- ja terveyslautakunta. *Sosiaali- ja terveysministeriö voi anomuksesta myöntää kunnalle oikeuden perustaa muitakin lautakuntia käsittelemään sosiaaliballinnon alaan liittyviä kysymyksiä. Tässä momentissa tarkoitettui-*

hin lautakuntiin sovelletaan sosiaalihuollon osalta mitä sosiaalilautakunnasta on säädetty. (4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

7, 9, 13—16, 22 ja 23 §.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1980.

Ulla Järvillehto
Timo Ihamäki

Pekka Jokinen

Aila Jokinen
Ritva Laurila

EDUSKUNNAN
SOSIAALIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä,

12 päivänä marraskuuta 1980.

Lausunto n:o 4.

Talousvaliokunnalle.

Talousvaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti 3 päivänä lokakuuta 1980 päivätyllä kirjeellään pyytänyt sosiaalivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 86 laeiksi eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien muuttamisesta. Asiantuntijoina ovat valiokunnassa olleet kuultavina osastopäällikkö Pekka Ojala, vs. osastopäällikkö Pekka Pitsinki ja vs. nuorempi hallitussihteeri Anne Manninen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylijohtaja Sakari Kallio sosiaalihalituksesta, apulaisosastopäällikkö Tors-ten Widén Suomen Kaupunkiliitosta, toimisto-
päällikkö Aulis Vintturi Suomen Kunnallislii-
tosta, varatuomari Erik Nylund Finlands svens-
ka kommunförbundista, osastopäällikkö Lauri
Laitinen ja sosiaalitarkastaja Mirja Winter Mik-
kelin lääninhallituksesta, osastopäällikkö Mark-
ku Ruohonen Sosiaaliturvan Keskusliitosta, pu-
heenjohtaja Aulikki Kananoja ja osastosihteeri
Risto Autio Sosiaalityöntekijäin Liitosta, laki-
mies Veijo Jalava Kunnallisten Työntekijäin ja
Viranhaltijain Liitosta, koulutussihteeri Paavo
Martikainen Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteis-
järjestöstä, sosiaalitoimen kaupunginjohtaja
Mikko Sävelä Porin kaupungista, varatuomari
Rauno Kervinen Helsingin kaupungista, sosiaa-
lisihteeri Kaarina Sten ja järjestelypäällikkö
Bengt Strandin Vaasan kaupungista, sosiaalijoh-
taja Martti Tenkama Rovaniemen kaupungista,
sosiaalisihteeri Ellin Heikkinen Oriveden kun-
nasta ja sosiaalisihteeri Virva Musikka Kiihte-
lysvaaran kunnasta.

Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraa-
vaa. Hallituksen esityksen keskeisenä tavoit-
teena on sosiaali- ja terveydenhuollon tehosta-

minen ja palvelutuotannon edellytysten paranta-
minen. Hallinnon kehittämisen lähtökohtana on
pidetty sitä, että kunnallinen itsehallinto so-
siaali- ja terveydenhuoltoa toteuttaessaan voisi
mahdollisimman joustavasti ja paikalliset olot
huomioon ottaen tuottaa kansalaisten tarvitse-
mia palveluksia. Tämän edellytyksenä lakieho-
duksen mukaan on, että valtion usein yksityis-
kohtiin puuttuvasta kuntien ja kuntainliittojen
valvonnasta tulisi siirtyä nykyistä enemmän
keskinäiseen luottamukseen perustuvaan yhteis-
toimintaan. Kunnallishallinnon osalta siirtymi-
nen yksityiskohtaisesta valtion valvonnasta ny-
kyistä joustavampaan hallintokäytäntöön mer-
kitsisi valtionhallintoon suuntautuvien toimen-
piteiden vähentymistä. Tavallisille kuntalaisille
tämä puolestaan merkitsisi sitä, että sosiaali-
ja terveydenhuollon palveluksia olisi mahdollis-
ta antaa nykyistä nopeammin ja laadullisesti
korkeampitasoisina. Lääninhallitusten kannalta
tehtävien uudelleen järjestely korostaisi niiden
asemaa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon
ohjaajana. Keskusvirastojen keskeisenä tehtävänä
ehdotettujen uudistusten jälkeen olisi toimia
hallinnonalansa asiantuntijana. Hallituksen esi-
tyksessä ehdotetaan mm. poistettavaksi kunnal-
liset ohjesäännöt sosiaali- ja terveydenhuollosta
sekä mahdollisuutta siirtää päätösvaltaa lauta-
kunnilta niiden alaisille viranhaltijoille. Samalla
ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lain-
säädäntöön sisältyviä eräitä vanhentuneita me-
nettelytapoja uudistettaviksi ja yhdenmukaistet-
taviksi. Hallituksen tarkoituksena on saattaa
ehdotetut lainmuutokset voimaan vuoden 1981
alusta.

Saadun selvityksen perusteella ja hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja pääosin tarkoituksenmukaisina, minkä vuoksi valiokunta on asettunut lakiehdotusten hyväksymisen kannalle lukuun ottamatta eräitä pienehköjä muutoksia, jotka valiokunnan käsityksen mukaan olisi tehtävä kansanterveyslain, sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain, äitiysavustuksen ja asumistukilain muuttamista koskeviin lakiehdotuksiin.

Kunnallislain (953/76) 71 §:n 1 momentin mukaan laissa säädettyssä lautakunnassa voi sen ohjesäännössä tai, jos sitä ei ole lautakunnalle hyväksyttävä, sen johtosäännön nojalla sekä muussa lautakunnassa sen johtosäännön nojalla olla jaostoja. Jaoston muuna jäsenenä kuin puheenjohtajana voi olla myös lautakunnan varajäsen. Varajäsenet eivät kuitenkaan saa olla jaostossa enemmistönä. Jaostosta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä lautakunnasta on säädetty. Kun on ilmeistä, että varsinkin suurissa kunnissa lautakunnassa tulisi olemaan jopa viisi tai useampia jaostoja, olisi tarpeen, että kansanterveyslain muuttamista koskevan lakiesityksen 6 §:ään ja sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 4 §:ään lisättäisiin säännös, jonka mukaan tällaisissa tapauksissa voitaisiin johtosäännössä määrätä, että jaoston jäsenenä ja varajäsenenä on valtuuston erikseen tehtävää varten valitsema lautakunnan lisäjäsen ja tämän varajäsen, jotka eivät kuitenkaan saa olla jaostossa enemmistönä. Näiden lakiehdotusten voimaantulosäännöksiä olisi valiokunnan mielestä myös syytä tarkistaa. Hallituksen esitykseen sisältyvien voimaantulosäännösten mukaan vahvistettuja ohjesääntöjä noudatetaan, kunnes säädettyssä järjestyksessä on hyväksytty tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt. Säännös on sinänsä tarkoituksenmukainen, koska johtosääntöjen valmistelu vaatii aikaa. Ohjesääntöjen noudattamisesta sellaisenaan saattaa kuitenkin aiheutua merkittäviä ongelmia. Tämä koskee erityisesti hallintoelinten vaaliin vaikuttavien määräyksiä, joita useissa tapauksissa olisi tarpeellista tarkistaa. Kunnille ja kuntainliitoille olisikin tämän vuoksi annettava oikeus tehdä tarpeellisia hallintoa koskevia muutoksia ohjesääntöjen noudatettavana ollessa. Voimaantulosäännöstä olisi tämän vuoksi täydennettävä siten, että kunnanvaltuusto tai kuntainliiton liittovaltuusto voisi kuitenkin ennen johtosäännön

vahvistamista päättää ohjesäännön määräyksestä poikettavaksi antamalla uuden määräyksen. Kansanterveyslain muuttamista tarkoittavan lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä olisi lisäksi tarkistettava ottamalla lakiin säännös siitä, että terveyslautakunnan jaostoon sovelletaan tämän lain voimaantultua vastaavasti, mitä muualla laissa säädetään terveyslautakunnan osastosta. Tämä johtuu siitä, että lakiin jää edelleen mainintoja terveyslautakunnan osastosta.

Tässä yhteydessä valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että sosiaalihuollon hallinnosta annettuun lakiin ehdotetut muutokset eivät merkitsisi sitä, että niissä kaupungeissa, joissa sosiaalihuollon tehtävistä huolehtii useampi kuin yksi lautakunta, olisi jo heti lain voimaantultua vuoden 1981 alusta siirryttävä ehdotettuun yhden lautakunnan järjestelmään. Lakiin ehdotetusta voimaantulosäännöksestä seuraa, että nykyinen lautakuntajako voidaan säilyttää uusien johtosääntöjen laatimisen vaatiman siirtymäkauden ajan. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhteen lautakuntaan siirtymisestä aiheutuvia vaikutuksia seurattaisiin ja epäkohden ilmetessä ryhdyttäisiin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 14 §:n mukaan päätösvaltaa siirretään lautakunnan alaisille viranhaltijoille. Kun päätösvalan siirtäminen kunnissa jää vapaaehtoisuuden varaan, saattaa käytännössä tehtävien siirron laajuus suuresti poiketa samanlaatuistenkin kuntien kesken. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että tehtävien siirron kehittymistä ja laajuutta tarkoin seurataan ja pyritään kannustamaan kuntia siihen, että toiminta saatettaisiin yhdenmukaiseksi eri osissa maata. Tahdonvastaista huoltoa koskevien päätösten poissulkemista tehtävien siirrossa valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena. Tässä yhteydessä valiokunta haluaa korostaa sitä, että lapsen todelliselle tahdolle tulisi panna painoa silloin kun lapsi ikänsä puolesta tai muutoin on tarpeeksi kehittynyt ilmaisemaan kantansa.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena kunnan sosiaalityöntekijän viran kelpoisuusehtojen säätämistä asetuksella. Säännöksellä toteutetaan sosiaalialan ammattihenkilöstön pitkään odotama uudistus ja samalla yhtenäistetään nykyistä kirjavaa käytäntöä. Valiokunta pitää myös

tärkeänä, että sosiaalityöntekijäin nykyistä epäyhtenäistä koulutus pohjaa voitaisiin yhtenäistää lisäkoulutuksen avulla.

Äitiysavustuslain muuttamista koskevan lakiesityksen 10 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että nykyisin sosiaalihallitukselle kuuluva tehtävä suorittaa kunnalle korvaus kunnan varoista maksetuista äitiysavustuksista siirrettäisiin lääninhallituksille. Korvauksen maksamisessa noudatettaisiin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa on säädetty käyttökustannusten valtionosuuden maksamisesta. Äitiysavustus on kuitenkin luonteeltaan sellainen valtion varoista kokonaan korvattava välitystehtävä, jonka maksatusmenettelyyn laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista soveltuu huonosti. Lisäksi säännösehdoituksessa oleva viittaus lakiin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista on ristiriidassa äitiysavustuslain 13 a §:n muutoksenhakusäännöksen kanssa, jota tässä yhteydessä ei ehdoteta muutettavaksi. Näistä syistä valiokunta katsoo, että äitiysavustuslain 10 §:n 2 momentti tulisi tässä yhteydessä jättää muuttamatta.

Asumistukilain muuttamista tarkoittavan lakiehdotuksen 14 §:ää ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muutettavaksi ehdotetun 14 §:n sanamuotoa. Sosiaalivaliokunnassa on myös käsiteltävänä hallituksen esitys n:o 165 asumistukilain muuttamisesta, johon myös sisältyy mainitun asumistukilain 14 §:n muutosehdotus. Valiokunta ehdottaa, että nyt käsillä olevaa säännösehdoitusta tarkistettaisiin vastaamaan myös mainitussa esityksessä olevaa säännösehdoitusta. Sosiaalivaliokunta ottaa tämän huomioon käsitellessään aikanaan esitystä n:o 165.

Saadun selvityksen mukaan valiokunta on voinut todeta, että kaikkia lääninhallituksia

koskevana käytännön ongelmana on ollut se, että muun muassa osastojen käytettävissä olevat matkamäärärahat virkamatkoihin ovat reaaliarvoltaan jopa pienentyneet vuosittain. Samoin lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen toimistohenkilökunnan rakenteellinen ja määrällinen kehitys on pysähtynyt eikä vastaa tehtävien siirrosta aiheutuvaa toimenkuvan laajentumista. Näiden tehtävien kehittäminen ja budjetointi kuuluvat sisäasiainministeriön tehtäviin. Kun sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävien uudelleenjärjestely ja toimivallan siirto nyt esillä olevan hallituksen esityksen myötä tulee tässä vaiheessa loppuun suoritetuksi, valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotusten toimeenpanon yhteydessä selvitetään lääninhallituskohtaisesti myös sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluva sosiaali- ja terveysosastojen henkilöstömitoitus ja -rakenne sekä turvataan osastojen toimintaedellytykset. Edelleen valiokunta pitää tärkeänä, että lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille eläinlääkintähuoltoon ja elintarvikevalvontaan kuuluvien tehtävien osalta samoin toteutetaan nyt toimeenpantaviksi ehdotettuja toimivallan jakoa ja tehtävien uudelleenjärjestelyjä vastaavat uudistukset. Valiokunta korostaa myös sitä, että ehdotetut muutokset ovat kuntatasollakin luonteeltaan pääasiassa hallinnon järjeistämiseen liittyviä ja uudistuksen seurauksena tulisi olla asiakaspalvelujen paraneminen ja resurssien lisääntyminen erityisesti sosiaalihuollossa.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittaen ehdottaa lausuntonaan,

*että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 2—7, 9—17 ja 19 hyväksyttäisiin muuttamattomina, ja
että lakiehdotukset 1, 8, 18 ja 20 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:*

1.

Laki

kansanterveyslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 7 ja 8 § sekä 47 §:n 4 momentti,
 näistä 47 §:n 4 momentti sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (737/76),

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 3 ja 4 momentti sekä 20 ja 24 §, sellaisena kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti mainitussa 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa ja 20 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, sekä lisätään 6 §:ään uusi 5 momentti ja 14 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 2 päivänä syyskuuta 1976 ja 29 päivänä syyskuuta 1978 annetuilla laeilla (788/76 ja 744/78), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

5 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

6 §.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä.)
Milloin terveyslautakunnassa on viisi tai useampia jaostoja, voidaan johtosäännössä määrätä, että jaoston jäsenenä ja varajäsenenä on valtuuston erikseen tehtävää varten valitsema lautakunnan lisäjäsen ja tämän varajäsen, jotka eivät kuitenkaan saa olla enemmistönä jaostossa.

14—24 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Kansanterveyslain nojalla vahvistettuja ohjesääntöjä noudatetaan, kunnes säädetyssä järjestyksessä on hyväksytty tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt. Kunnanvaltuusto voi kuitenkin ennen johtosäännön vahvistamista päättää ohjesäännön määräyksestä poikettavaksi antamalla uuden määräyksen.

Mitä muualla laissa säädetään terveyslautakunnan osastosta, sovelletaan tämän lain voimaantultua vastaavasti terveyslautakunnan jaostoon.

8.

Laki

sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaalihuollon hallinnosta 20 päivänä tammikuuta 1950 annetun lain (34/50) 5, 6, 8, 10, (poist.) 12 §, 13 §:n 3 momentti ja 18 §,*sellaisina kuin niistä ovat* 6 ja 18 § osittain muutettuina 9 päivänä joulukuuta annetulla lailla (460/60),*muutetaan* 4, 7, 9 §, 13 §:n 2 momentti, 14, 15, 16 § ja 22 §:n 3 momentti,*sellaisina kuin niistä ovat* 4 ja 9 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla (712/75), 7 § 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1034/74, 13 §:n 2 momentti 15 päivänä tammikuuta 1971 annetussa laissa (26/71), 15 § osittain muutettuna 5 päivänä syyskuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (712/75 ja 178/76), 16 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 22 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä*lisätään* lakiin siitä mainitulla 5 päivänä syyskuuta 1975 annetulla lailla kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § seuraavasti:

4 §.

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Milloin sosiaalilautakunnassa on viisi tai useampia jaostoja, voidaan johtosäännöllä määrätä, että jaoston jäsenenä ja varajäsenenä on myös valtuuston erikseen tehtävää varten valitsema lautakunnan lisäjäsen ja tämän varajäsen, jotka eivät kuitenkaan saa olla enemmistönä jaostossa.

7—23 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain nojalla vahvistettuja ohjesääntöjä noudatetaan, kunnes säädetyssä järjestyksessä on hyväksytty tässä laissa tarkoitetut johtosäännöt. Kunnanvaltuusto tai kuntainliiton liittovaltuusto voi kuitenkin ennen johtosäännön vahvistamista päättää ohjesäännön määräyksestä poikettavaksi antamalla uuden määräyksen.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

18.

Laki

äitiysavustuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1941 annetun äitiysavustuslain (424/41) 6 § (poist.), sekä*lisätään* 13 §:ään, sellaisena kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1949 annetussa laissa (347/49), uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

10 §.

(Poist.)

13 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

20.

Laki

asumistukilain 14 ja 21 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 14 §:n 2 momentti ja 21 § näin kuuluviksi:

14 §.

Sosiaalilautakunnan alaisen viranhaltijan oikeudesta päättää asumistuen myöntämisestä ja lakkauttamisesta sekä käsitellä ja ratkaista 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut asumistuen edellytysten vuosittaiseen tarkistamiseen ja uudelleen vahvistamiseen liittyvät asiat *sekä* 19 §:ssä tarkoitettuun oikaisumenettelyyn liit-

tyvät asiat on voimassa, mitä sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain 14 §:ssä on säädetty.

21 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Sosiaalivaliokunnan puolesta:

Matti Puhakka

Tapani Koski

Eriäviä mielipiteitä.**I**

Hallituksen esityksen n:o 86/1980 vp. mukaan kunnassa saa olla vain yksi sosiaalihuollon lautakunta joko sosiaalilautakunta tai yhdistetty sosiaali- ja terveyslautakunta. Mainittu hallintoratkaisuehdotus poikkeaa nykyisin voimassa olevasta.

Mainittu kaikki kunnat samaan muottiin sitova sosiaalihuollon hallintomalliesitys suosii byrokratiaa ja kahlitsee demokratiaa ja dynaamisia kehitysedellytyksiä. Mielestäni nykyisin voimassa oleva sosiaalihuollon hallintolaki antaa mahdollisuuden kuntakohtaisiin hallintorat-

kaisuihin ja on siten tältä osin kunnallisen itsehallinnon ja demokratian periaatteita kunnioittavampi kuin hallituksen esitys.

Hoidettaessa ylisuurta ja monitahoista sekä moniin lakeihin perustuvaa sosiaalihuollon tehtäväkenttää pelkästään yhden lautakunnan voimin toiminta saattaisi helposti suuntautua yksipuolisesti vain joidenkin alojen kehittämiseen. Esimerkiksi, jos lastensuojelulautakunta yhdistettäisiin sosiaalilautakuntaan, jäisivät päivähoiton erityisongelmat monien aikuishuollon ja muiden kunnallispoliittisten tarpeiden jalkoihin.

Valiokunnan mietintöön olisi mielestäni ollut lisättävä ehdotus, että sosiaali- ja terveysministeriö voi anomuksesta myöntää kunnalle oikeuden perustaa useita lautakuntia.

Edellä sanotun perusteella ehdotan, että hallituksen esityksen lakiehdotus n:o 1 kansanterveyslain muuttamisesta olisi muuten hallituksen esityksen ja valiokunnan lausunnon mukainen paitsi, että 6 §:n 5 momentin loppuun olisi lisättävä seuraava virke:

"Kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriö voi

anomuksesta myöntää kunnalle oikeuden perustaa useita lautakuntia."

Samoin ehdotan, että hallituksen esityksen lakiehdotus n:o 8 sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta olisi hallituksen esityksen ja valiokunnan lausunnon mukainen paitsi, että 4 §:n 4 momentin loppuun olisi lisättävä seuraava virke:

"Kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriö voi anomuksesta myöntää kunnalle oikeuden perustaa useita lautakuntia."

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1980.

Antero Juntumaa

II

Hallituksen esityksen perusteluissa ilmoitetaan hallinnon kehittämisen lähtökohtana pidetyn sitä, että kunnallinen itsehallinto sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteuttaessaan voisi mahdollisimman joustavasti ja paikalliset olot huomioon ottaen tuottaa kansalaisten tarvitsemia palveluksia. Hallitus esittää, että koska eräissä kunnissa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi käyttää kansanterveyslain suomaa mahdollisuutta määrätä ohjesäännössä, että kunnassa on yhdistetty sosiaali- ja terveyslautakunta, ohjesääntöjen poistamisen jälkeen kyseisen mahdollisuuden sisällyttämistä lakiin. Tätä tarkoittava muutos on sisällytetty kansanterveyslakiin ja sosiaalihuollon hallintolakiin.

Sen sijaan sosiaalihuollon hallintolakiin ei ole sisällytetty esitystä, jonka mukaan kunnan niin halutessa kunnassa voisi olla sosiaalihuollon alalla useampiakin lautakuntia, kuten nykyisin eräissä kunnissa on asian laita. Kun kunta joutuu hoitamaan monitahoista ja moniin lakeihin perustuvaa sosiaalihuollon tehtävää, saattaa pelkästään yhden lautakunnan puitteissa tapahtuva toiminta suuntautua vain joidenkin alojen kehittämiseen. Jotta suhtautuminen paikallisiin tarpeisiin olisi yhdenmukainen, tulee kunnalle antaa mahdollisuus sosiaali- ja terveyslautakunnan yhdistämisen

ohella järjestää sosiaalihuoltonsa useammankin lautakunnan puitteissa. Tämän johdosta tulee sosiaalihuollon hallintolain 4 §:ään tehdä asiaan kuuluva muutos.

Hallituksen esitys antaa kunnille mahdollisuuden siirtää lautakunnan päätösvaltaa viranhaltijoille yksityistä henkilöä koskeissa asioissa. Koska kysymys on erittäin merkittävästä muutoksesta, on lain toteutumista tarkkaan valvottava, niin ettei yksityisen henkilön oikeusturvaa näin loukata. Hallituksen esityksen mukaan viranhaltijan päätökseen tyytymätön voi saattaa asian sosiaalilautakunnan käsiteltäväksi. Kun päätös ensi vaiheessa siirtyy mahdollisesti yhden henkilön tehtäväksi, on kaikin tavoin huolehdittava siitä, että tällä henkilöllä on riittävä asiantuntemus ja koulutus tehtävään. Kunnan sosiaalityöntekijöiden virkojen kelpoisuusehdoista tullaan säätämään erikseen asetuksella. Asetuksessa tulee sosiaalityöntekijöiltä edellyttää nimenomaan sosiaalialan koulutusta.

Hallituksen esityksen mukaan tämän lain voimaantullessa sosiaalityöntekijän virassa oleva henkilö on edelleen kelpoinen sosiaalilautakunnan alaiseen vastaavaan virkaan. Kun tällä hetkellä viroissa on henkilöitä, joilla ei ole koulutusta tehtävään, tulee heille järjestää täydennyskoulutus, jolla tarvittava pätevyys tehtävään

8. turvataan. Kaikkien sosiaalityöntekijöiden päte-
vyyden takaamiseksi tulee voimaantulosäännök-
seen sisällyttää siirtymäkauden säännökset ku-
ten kansanterveyslakia säädettyä. Sosiaalilau-
takunnan alaisessa virassa oleva henkilö säilyt-
täisi oikeutensa pysyä siinä virassa, jossa hän
on kun lain voimaantulosta on kulunut
kymmenen vuotta, jona aikana hän on kelpoi-
nen muihinkin vastaaviin virkoihin. Sosiaali-
työntekijöille, joilla ei ole alan koulutusta, tu-
lee järjestää mahdollisuus sosiaalihuollon
valvomaan täydennyskoulutukseen, joka antaa
pätevyyden muihinkin vastaaviin virkoihin.
Jotta työntekijällä on todelliset mahdollisuudet
täydennyskoulutuksen suorittamiseen, tulee hän-
nen osaltaan saattaa kuntoon opintososiaaliset
kysymykset.

Perustuslakivaliokunnalle antamassaan lau-
sunnossa hallituksen kertomuksesta toimenpi-
teistään vuonna 1979 sosiaalivaliokunta toteaa,
että vaikka hallituksen esitykseen eduskunnalle
valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1981 si-
sältyykin huomattava valtionapujen määrän
nousua sekä kunnallisten että yksityisten las-
tenkotien osalta, valiokunta pitää tärkeänä,
että lastenkotien käyttömenojen valtionavustuk-
set voitaisiin myöntää lastenkotien valtionavus-
ta annetun lain mukaisin enimmäismäärin. Kun
sosiaalivaliokunnan käsittelyssä on parhaillaan
hallituksen esitys lastensuojelulain muuttami-
seksi, joka pitää sisällään lastensuojelulaitosten
valtionavun osittaisen alentumisen tulisi lasten-
kotien valtionavusta annetun lain 3 §:ään teh-
dä muutos, jolla lastenkotien valtionavut nos-
tettaisiin edellämainittuihin enimmäismääriin.

Edellä olevaan viitaten esitän mielipiteenäni,
että sen lisäksi mitä hallituksen esityksessä on
ehdotettu ja valiokunta esittää lausuntonaan,
hallituksen esitykseen sisältyvän 8. lakiehdotuk-
sen 4 §:n 3 momentti ja voimaantulosäännök-
sen 3 momentti sekä 12. lakiehdotuksen 3 §:n
1 momentti tulisi hyväksyä seuraavan sisältöi-
sinä:

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1980.

Marjatta Mattsson

4 §.

Kunnassa voi sosiaalilautakunnan sijasta olla
useampiakin sosiaalihuollon lautakuntia tai yh-
distetty sosiaali- ja terveyslautakunta. Tällöin
näistä lautakunnista, sekä sosiaali- ja terveys-
lautakunnasta sosiaalihuollon osalta, sovelle-
taan, mitä sosiaalilautakunnasta on säädetty.

Sen estämättä, mitä 15 §:n 1 momentin no-
jalla säädetään virkojen kelpoisuusehdoista, on
tämän lain voimaantullessa mainitussa virassa
oleva henkilö kymmenen vuoden ajan kelpoi-
nen sosiaalilautakunnan alaiseen vastaavaan vir-
kaan, ja tämän jälkeenkin oikeutettu pysymään
siinä virassa, jossa hän on silloin kun tämän
lain voimaantulosta on kulunut kymmenen
vuotta. Suoritettuaan sosiaalihuollon valvo-
man täydennyskoulutuksen tai osoitettuaan so-
siaalihallituksen tarkoitusta varten järjestämis-
sä kokeissa olevansa pätevä hän on kelpoinen
muihinkin vastaaviin virkoihin.

12.

3 §.

Lääninhallitus myöntää lastenkodille valtion-
avustusta vuosimenoihin lasta ja vuorokautta
kohti sosiaalihuollon tulo- ja menoarvion
rajoissa vahvistamien perusteiden mukaisesti.
Valtionavustus on 2 §:n 3 kohdassa tarkoite-
tulle lastenkodille (*poist.*) kolmannes ja muulle
lastenkodille (*poist.*) puolet valtionavustusta
saavien lastenkotien keskimääräisistä hoitopäi-
väkustannuksista valtionavustuksen myöntämis-
tä edeltävänä vuonna.